

Tema Editörlerinden...

İçinde yaşamakta olduğumuz toplumsal ve iktisadi yapı için eğitimin her zaman tartışmalı ve hayati bir mesele olduğunu söylersek abartmış olmayız. Kapitalizmin tarihi boyunca emek gücünün daha nitelikli ve çok yönlü olmasına duyulan ihtiyaç artarken, eğitimin niteliği, süresi, amacı ve kimin için nasıl tasarlanacağı farklı toplumsal sınıflar arasında bir mücadele alanı olmuştur. Mücadelede kimin üstünlük sağladığına bağlı olarak farklı dönemlerde farklı biçimlerde tezahür etmiştir. Bu nedenle denebilir ki, sınıflı toplumlarda eğitim hiçbir zaman halk yığınlarının meraklarını keşfetmeleri ya da dünyayı daha iyi anlamaları için inşa edilmiş bir kurum olmamıştır. Eğitim, uzun mücadele yılları sonucunda hemen her coğrafyada anayasal bir hak olarak geniş toplumsal kesimlerin hanesine yazılırken yakın dönemde iktisadi yapının yeni bir biçim alması bu bilançoju doğrudan değiştirmeye başlamıştır.

Neoliberal dönüşüm olarak dillere pelesenk olan bu yeni düzende kamunun küçültülmesi, kuralsızlaştırma, özelleştirme, sermayenin uluslararasılaşması gibi temel müdahaleler, tüm dünyada yaygın olarak uygulanmaya başlamıştır. Çok bilinen bir gerçektir ki, 1980'lerle başlayan bu değişim furyası, doğası gereği genişlemek ve dönüştürmek zorunda olan sermayenin önünde yeni meta alanları açmıştır. Eğitim de, çok geniş insan yığınlarının sosyal ve iktisadi durumlarını belirleyen temel değişkenlerden biri olarak bu listenin en başında yer almıştır. Bu nedenledir ki, son 30 yılda eğitimin kimin için, ne kadar, nasıl olacağına dair tartışmalar, ulusal ve uluslararası siyasi iktidarlar tarafından yapılan "düzenleme"ler ve karşı refleksler yoğunlaşmaya başlamıştır.

Bu gerçeklerden hareketle, eğitim alanında yaşamakta olduğumuz hızlı değişimlerin ve düzenlemelerin, genç nüfusu toplan nüfusunun çok geniş bir yüzdesi olan Türkiye özelinde tartışılmasının çok önemli olduğunu düşünüyoruz. Yaşamakta olduğumuz özel günlerde, özellikle kentli, eğitilmiş gençlik ve onların siyasi alana müdahil olma biçimlerinin toplumsal gündemde yarattığı etkiyi de görerek isabetli bir tartışma ve katkı yapmış olmayı umuyoruz.

Dergimizin bu sayısında Tarık Soydan, eğitim alanında yaşanan yeni muhafazakâr dönüşümün tarihsel ve toplumsal temellerini konulu makalesinde Osmanlı'nın yarı-sömürge olarak dünya ekonomisine eşitsiz eklenmesinin belirlediği zeminde, önce sistemi yeniden tesis etmek, sonra da Batılı tarzda yeni bir sistem kurmak için işlevsel bir araç olarak görülen eğitimi masaya yatırıyor. Cumhuriyet döneminde gerçekleştirilen toplumsal ve eğitsel reformların yeni bir üretim tarzı ve toplumsal ilişkiler bütünü yaratmaya dönük olmamalarının olguyu özsel olarak değiştirmemiş olduğu savını genişletiyor.

Hasan Hüseyin Aksoy, Türkiye’de mesleki ve teknik ortaöğretimin eleştirel bir analizini yaptığı makalesinde mesleki ve teknik eğitim sürecinin genel eğitim ile ilişkisinin kuramsal bir tahlilini yapıyor. Öğrencileri kendilerine karşıt özneler ya da nesnelere yapmaya dönük söylem ve uygulamalara zemin oluşturan örgün mesleki eğitim sürecine ilişkin değerlendirmeler ile Türkiye’deki mesleki teknik ortaöğretimin son yıllardaki siyasal, yasal değişimine ilişkin bir panoramasını çıkarıyor.

Cemal Taluğ, Batı’daki üniversitenin eleştirel düşüncüyü koruma yönündeki mücadelesinde yaşadığı deneyimleri hatırlatarak ülkemizdeki yükseköğretimin gelişimini bu çerçevede değerlendiriyor. Eleştirel düşüncenin ve bu bağlamda üniversitelerin Türkiye serüvenindeki kritik aşamaları ortaya çıkararak tartışmayı genişletiyor.

Kerem Altıparmak, yazısında kamuoyunda 4+4+4 yasası olarak bilinen ve 6287 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un bazı maddelerinin iptali talebiyle CHP tarafından açılan davada Anayasa Mahkemesinin karar verme metodunu ele alıyor. Mahkeme’nin muhakeme tekniğinin 1990’lardan farklı olup olmadığı tartışmasını genişleterek kararı yorumlamak için okura yol gösteriyor.

Diren Çakmak, Joan Wallach Scott’un *Örtünmenin Siyaseti* başlıklı kitabının değerlendirmesinde Türkiye’de de İslami örtünmenin kamusal alanda serbest olup olmaması gerektiğine dair tartışmaları hatırlatan konunun, oldukça çekici iddialar öne sürmesi bakımından tekrar ele alınmaya değer olduğunu ifade ediyor.

Ferda Dönmez Atbaşı ve Erkin Başer, *Çokdilli Eğitim Yoluyla Toplumsal Adalet* başlıklı derlemenin değerlendirmesinde, Türkiye’de alanında öncü olan bu çalışmanın ikidilli, çokdilli eğitim deneyimlerini okura aktarmasının önemini vurguluyorlar. Toplumsal uzlaş, demokratikleşme ve barışın süregiden tartışma konusu olduğu bir toplumda bu ve benzer kitapların önemli teorik katkı sağladığının altını çiziyorlar.

Temaya katkıda bulunan bütün yazarlarımıza teşekkür ediyor, keyifli okumalar diliyoruz...

Ferda Dönmez Atbaşı
Erkin Başer